

La memòria submergida.

Ens submergim buscant el nostre passat, la nostra memòria, la nostra història.

Instants d'altres èpoques, detinguts en el temps i atrapats pel mar, que ofereixen a l'arqueologia una oportunitat única de viatjar a un passat intacte, de tornar al moment en què el temps es va detindre, quan un vaixell es va afonar.

Quan les restes arqueològiques s'han excavat de forma científica, comença el procés de neteja, tractament, conservació i estudi. Actualment és el procediment habitual, però fa a penes unes dècades, la falta d'equips i instal·lacions científiques, preparades per a desenrotllar estes investigacions, les convertien en un treball quasi impossible.

A Espanya, les bases de l'arqueologia submarina es van posar en la dècada dels 70 i Julio Mes va dirigir les primeres excavacions sistemàtiques en diferents restes. El que per a ell va suposar viatjar a moments intactes del passat.

... un tros de vida. Açò realment no ix mes que a Pompeia, a Pompeia la pel·lícula s'ha parat en una escena i està immobilitzada i tot el món que rodeja eixe personatge està allí i això realment o es fa en una ciutat que ha sigut segellada per a la posteritat com va ser Pompeia per les cendres del Vesuvi o es fa en un jaciment que estiga intacte.

Tot comença amb la localització de les restes, sovint partint d'escassos indicis. Llavors, per mitjà de la localització de l'àrea de dispersió dels materials, s'inicien les prospeccions per a determinar l'extensió del jaciment. És el principi d'un llarg i complex procés d'investigació, que culmina amb la publicació dels resultats, i la conservació o exposició pública dels vestigis trobats. D'eixa forma les que eren restes submergides passaran a convertir-se en fonts d'informació del passat. Són molt més que simples ceràmiques o fustes, amb un valor històric incomparable; per això han de mantindre's a resguard de l'espoli.

A Espanya no tenim més antecedents que els del professor Beltrán, de la Universitat de Saragossa que llavors era director del Museu de Cartagena, que en col·laboració amb la Marina, amb el coronel Jáuregui, van fer una prospecció amb bussos clàssics en les aigües de Cartagena i van extraure una quantitat de material. Llavors amb ajuda de la Marina vam poder fer una cosa semblant a què s'estava fent a França i a Itàlia d'estudiar els fons, dibuixar les seues peces i extraure'ls. Això es produïx l'any 70.

Gràcies a la tasca d'aquells primers estudiosos i a institucions com el Museu Nacional d'Arqueologia Subaquàtica de Cartagena s'ha pogut desenrotllar a Espanya una activitat científica de primer orde, que ha donat lloc a la recuperació i conservació de restes d'un passat que créiem desaparegudes. Ara, una vegada recuperades, estan a disposició de la comunitat científica.

Allò ja em va marcar per a dedicar-me a l'arqueologia submarina. Vaig fundar posteriorment, l'any 70, per encàrrec de Martín Almagro, el primer centre d'investigació arqueològica submarina amb el Patronat i després este centre ja es va convertir en Museu Nacional en Arqueologia Submarina.

En els fons marins d'Espanya encara segueixen intactes centenars de restes i altres restes del nostre passat. Moltes d'elles estan localitzades i han sigut catalogades, a l'espera que hi haja recursos per a procedir a la seua excavació. Però ha d'existir la voluntat de conèixer el passat, la mateixa que van tindre Julio Mes i el seu equip de col·laboradors, pioners en el coneixement del nostre magnífic patrimoni cultural submergit.